

Gmina Grodzisko Dolne

Szlak rowerowy niebieski historyczno – przyrodniczy

Grodzisko Dolne-Laszczyny-Opaleniska-Zmysłówka-Podlesie -Grodzisko Dolne

Oznakowany o dł. ok. 28 km.: biegnie przez malownicze tereny gminy, ścieżkami i duktami leśnym. Jadąc można podziwiać piękną przyrodę (Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu – „Rezerwat Zmysłówka” i polodowcowe ukształtowanie terenu; oczka wodne m.in. zalew „Czyste”- pełniący rolę raję dla wędkarzy i amatorów kąpeli czy tzw. Wały Chmielnickiego urokliwe polodowcowe wzniesienia. Historię upamiętniają symbole wydarzeń z okresu II wojny tj. Krzyż na Dziurówce – upamiętnia działającą w okresie II wojny światowej drukarnię AK, krzyż pod Księżą Górą – upamiętnia mszę odprawioną przed akcją oddziału AK, jak również ważne daty z naszej historii - Krzyż Grunwaldu – upamiętnia rocznicę bitwy pod Grunwaldem w 1410r. Znaki naszej wiary chrześcijańskiej symbolizują liczne kapliczki i krzyże przydrożne w tym wspinała i jedyna w swoim rodzaju Droga Krzyżowa w zmysłowskim lesie, której wyrzeźbione przez anonimowego artystę stacje Męki Pańskiej umieszczone są na drzewach.

Natomiast znakiem wielokulturowości Grodziska szczególnie Miasteczka jest cmentarz żydowski z obeliskiem – upamiętniającym zagładę Żydów i zachowanymi kilkoma mecewami oraz nieliczne pozostałości zabudowy żydowskiej w tej części wsi.

Szlak rowerowy przyrodniczo – historyczny niebieski w gminie Grodzisko Dolne

Przebieg szlaku: Zalew „Czyste” – Laszczyny – Zmysłówka – lasy państwowe – Opaleniska – Zmysłówka – Podlesie – Grodzisko Dolne – Zalew „Czyste”.

Nawierzchnia: niemal na całej długości utwardzona, drogi i ścieżki leśne, szutrowe, asfaltowe o zróżnicowanym stopniu gładkości

Stopień trudności trasy: łatwa, dostępna dla turystów na rowerach trekkingowych i górskich

Całkowita długość szlaku: 28,12 km.

Czas jazdy dla turysty rowerowego rodziną: ok. 3 – 3,5 godz.

Czas jazdy dla turysty indywidualnego: 2 – 2,5 godz.

Niebezpieczne odcinki na trasie: brak niebezpiecznych odcinków na trasie

Trasa znakowana jest w obu kierunkach jazdy.

Kolor szlaku: niebieski

Charakterystyczne i ważne miejsca na szlaku rowerowym niebieskim:

1. **Punkt Informacji Turystycznej** – mieści się w stylowym drewnianym domku nad Zalewem „Czyste” obok pomostu. Czynny codziennie w godz. 11.00 – 19.00.

2. **Krzyż** – został zbudowany pod wezwaniem „Z Chrystusem i Maryją w Trzecie Tysiąclecie”. Poświęcenie Krzyża – 27.06.2003r. Fundatorzy: Jan i Genowefa Mćsiszowie. Plac pod Krzyżem ofiarowała Dec Maria. Krzyż wykonano w Zakładzie

Kowalstwa Artystycznego Pana Stanisława Stopyry.

3. „**Dziurówka**”- tutaj w gajówce Józefa Dziury w okresie okupacji zbierali się żołnierze Armii Krajowej Placówki nr 5. Po wejściu Rosjan drukowano pismo „Czyn”. Drukarnia została zlikwidowana 31 października 1944 roku przez NKWD, wiele osób zesłano na Syberię. Wieś Opaleniska została spacyfikowana, nastąpiły aresztowania a kilka osób UB aresztowało dopiero w latach 50-tych, zapadły wyroki śmierci zamienione na dożywocie. Te tragiczne wydarzenia upamiętnił żołnierz Armii Krajowej kapitan, pan Bronisław Sigda. W dniu 30.08.1992 roku został wzniesiony Krzyż, tablica informacyjna i kamień granitowy z napisem 1939-1945 AK.

4. **Kapliczka Matki Boskiej** - wykonana z drewna przez Mikołaja Papina w 1820r. Wewnątrz gipsowa figura Matki Boskiej. Stoi na rozstaju dróg leśnych.

5. **Księża Góra** - polodowcowe wzniesienie ok. 200 m n.p.m. u podnóża tego wzniesienia rabusie węgierscy z Siedmiogrodu, najemcy Stadnickich, zamordowali pod koniec XVII wieku ks. Antoniego z Żołyńi, rabując postawiony krzyż, puszkę i dwukonny zaprzęg. Tutaj go pochowali

Krzyż Partyzancki - upamiętnia mszę św. połową odprawioną 20 maja 1944 roku w intencji oddziału AK, udającego się na akcję bojową, postawiony u podnóża wzniesienia Księża Góra.

6. **Kapliczka św. Antoniego** - Pierwsza drewniana kapliczka powstała w latach 30-tych XX wieku. W czasie okupacji pełniła rolę punktu konspiracyjnego (przekazywano pismo „Odwet”)

7. **Droga Krzyżowa** – stacje drogi krzyżowej zawieszane są na drzewach przy dukcie leśnym o długości ok. 200m. Obrazy (płaskorzeźby) zostały poświęcone w Częstochowie na Jasnej Górze, jako przebłaganie za aborcję. Osoba, która ją wykonała pozostaje anonimowa.

8. **Rezerwat przyrody „Zmysłówka”** - fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia polskiego, o cechach zespołu naturalnego, pow. 2,44ha

9. **Punkt widokowy** - znajdujemy się na wzniesieniu zwanym „Turową Górą” skąd rozpościera się wspaniały widok w kierunku południowym na okolice Przeworska.

10. **Krzyż Grunwaldu (punkt widokowy)** - postawiony w 500 rocznicę bitwy Grunwaldzkiej w 1910 roku. Kolejny trzeci drewniany, akacyjny wzniesiony w 1989 roku. Obok gład narzutowy, w którym wykuto dwa miecze i daty: 1410, 1910, 1946, 1989 oraz umieszczono tablicę miedzianą z napisem „Tylko pod krzyżem, tylko pod tym znakiem, Polska jest Polską a Polak Polakiem” (A. Mickiewicz).

11. **Kapliczka przy Żołyńskiej** - wybudowana przez Jana Różyckiego w 1935 roku na planie kwadratu, z przodu podparta dwoma kolumnami. Dach dwuspadzisty z wieżyczką w stylu barokowym.

12. **Cmentarz Żydowski** – kirkut - położony jest na półn.-zach. od Miasteczka na wzniesieniu. Obejmuje 40 arów powierzchni. Znajduje się na nim obelisk postawiony w 2003r. W okresie okupacji Niemcy rozstrzelali tutaj ok. 125 osób narodowości żydowskiej.

13. **Pomnik** - część murowana została wzniesiona w 1958 roku w 25 rocznicę wydarzeń „grodziskich”. W 1998 roku w 65 rocznicę wzniesiono Krzyż

Solidarności – metalowy w formie drzewa życia, zdobią go kłosa zbóż i kosa – nawiązuje swą symboliką do życia i trwania w tradycji.

Obok domu kultury kolejny pomnik – jedyny w Polsce – **pomnik Turka**, nawiązuje do dawnej tradycji straży grobowej, tak mocno pielęgnowanej w naszym środowisku, że powstało również Stowarzyszenie Turki Grodziskie.

14. **Cmentarz parafialny** - cmentarz w wierzeniach i obyczajach pełni ważną rolę. Jest miejscem szczególnym, przywołuje na myśl bliskich, budzi refleksje na temat przemijania. Przecież „Groby i Pamięć o nich” to część naszej historii narodowej i lokalnej. Na cmentarzu oprócz grobów znanych Grodziszczan i księży warto zatrzymać się przy:

- grobie symbolicznym jest to kamień z umieszczoną na niej tablicą o treści: „Pamięci tym, którzy cierpieli i oddali życie za Ojczyznę. Wdzięczni Grodziszczanie. Grodzisko Dolne, 11 XI 1997r.” W rocznicę Święta Niepodległości odbywa się tutaj patriotyczna uroczystość.

- grób Sybiraków: Salomea Grzywna /żona osadnika wojskowego, została wywieziona na Sybir 10 lutego 1940r wraz z trojgiem dzieci. Spędzili tam 6 lat. Powrócili wszyscy.

- grób-kwaterna żołnierzy, którzy zginęli we wrześniu 1939 roku podczas bombardowania stacji kolejowej przez Niemców.

15. Kościół parafialny w Grodzisku Dolnym pw. św. Barbary - pierwszy kościół drewniany zbudowano około 1408r, spalili go Tatarzy w 1624r. Staraniem ówczesnego proboszcza ks. Sebastiana Zawadzkiego , rozpoczęto w 1720r. budowę obecnego murowanego kościoła, wzniesionego na planie krzyża. Dzwonnicę zbudowano w 1892r, jest trójarkadowa, trzy dzwony poruszane są mechanicznie. Kościół wpisany jest do rejestru zabytków.

16. Pole widokowe - na dolinę Sanu i Wisłoka.

17. Czerwona Kapliczka – wybudowana w 1848r. Kapliczka zewnątrz jest czerwona, a wewnątrz błękitna. Wykonana została z drzewa, niegdyś kryta gontem, obecnie dachówką. Wewnątrz kopia obrazu św. Barbary.

Kilometry szlaku narastająco	PRZEBIEG SZLAKU
0,65	Szlak rowerowy rozpoczyna się w Grodzisku Dolnym obok Zalewu Czyste. Jedziemy w kierunku wsi Laszczyny drogą przez las. Po lewej stronie drogi krzyż.
1,35	Jedziemy dalej prosto przez las.
1,40	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg. Po prawej stronie drogi przystanek PKS, a w lewo droga do Chodaczowa.
1,54	Jedziemy dalej prosto. Po prawej stronie drogi sklep i skrzyżowanie dróg. W lewo do Przeworska, a my jedziemy prosto.
1,95	Po prawej stronie drogi słup drogowy i koniec zabudowań
2,13	Jedziemy dalej prosto i dojeżdżamy do wsi Zmysłówka
3,26	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg. Jedziemy w prawo w drogę leśną.
3,28	Jedziemy drogą leśną i dojeżdżamy do skrzyżowania dróg leśnych. Jedziemy prosto.
5,68	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg leśnych i jedziemy w lewo
6,06	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg leśnych i jedziemy prosto.
6,20	Jedziemy dalej prostą drogą leśną i dojeżdżamy do skrzyżowania dróg leśnych. Przed skrzyżowaniem po lewej stronie krzyż. Jedziemy w lewo.
6,38	Dojeżdżamy do pomnika upamiętniającego walkę żołnierzy AK z okupantem niemieckim. Obok pomnika dół gdzie była leśniczówka i drukarnia, która wydawała gazetkę „Odwet” w czasie okupacji. A po wyzwoleniu „Czyn”. Drukarnia i leśniczówka została zlikwidowana przez NKWD dnia 31.10.1944 r.
6,62	Tą samą trasą wracamy do drogi głównej. Jedziemy w lewo.
7,38	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg. Skręcamy w lewo. Droga gruntowa utwardzona. Na wprost jest krzyż.
7,80	Zaczyna się droga asfaltowa i zabudowa domów w Opaleniskach.
8,09	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg. Jedziemy w lewo.
8,40	Jedziemy drogą utwardzoną przez las. Znaki malowane na drzewach.
8,55	Jedziemy prosto mijając skrzyżowanie dróg leśnych.
10,88	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg leśnych. Skręcamy w prawo. Po prawej stronie drogi mamy kapliczkę.

11,30	Jedziemy droga leśną i dojeżdżamy do skrzyżowania dróg. Jedziemy w lewo do Księżej Góry.
12,97	Wracamy tą samą trasą do drogi głównej i jedziemy prosto.
15,10	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg leśnych. Po lewej stronie kapliczka św. Antoniego. Jedziemy w prawo. Jeżeli skręcimy w lewo po przejechaniu ok. 1000m dojedziemy do drogi krzyżowej.
15,48	Jedziemy prosto drogą i dojeżdżamy do szlabanu leśnego.
15,95	Jedziemy droga leśną i dojeżdżamy do skrzyżowania dróg leśnych i jedziemy w prawo.
16,57	W dalszym ciągu jedziemy droga leśną i dojeżdżamy do drogi asfaltowej i skręcamy w prawo.
16,83	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg. Jedziemy w lewo i zaraz za zakrętem w prawo.
17,33	Jedziemy wąską drogą asfaltową.
17,40	Dojeżdżamy do leśniczówki po lewej stronie drogi i do Rezerwatu Przyrody Zmysłówka.
17,77	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg i jedziemy w lewo.
18,02	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg i skręcamy w prawo droga utwardzoną pod górkę.
18,57	Kończy się droga polana utwardzona i zaczyna się droga asfaltowa.
18,71	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg i skręcamy w lewo. Zaczynają się zabudowania.
20,43	Dojeżdżamy do skrzyżowania drogi w lewo do Żołyni, a my jedziemy w prawo w stronę Grodziska Dolnego.
21,59	Jedziemy prosto i dojeżdżamy do Krzyża Grunwaldzkiego po lewej stronie drogi. Stąd piękne widoki na okolicę. Jedziemy dalej prosto drogą, po lewej stronie drogi kapliczka. Znaki malowane na drzewach.
22,50	Dojeżdżamy do skrzyżowania drogi w lewo do Leżajska, a my jedziemy w prawo. Jedziemy dalej prosto w stronę kościoła.
22,85	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg przed kościołem i jedziemy w lewo. Po lewej stronie drogi kapliczka.
23,04	Jedziemy prosto, po lewej stronie drogi cmentarz. Za cmentarzem kończy się asfalt i zaczyna droga gruntowa pod górę. Jedziemy prosto drogą polną. Po obu stronach drogi pola uprawne.
24,30	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg polnych. Jedziemy w lewo.
24,61	Jedziemy drogą polną krętą na wzniesienie, stąd podziwiamy piękne widoki na Sieniawę, Przeworsk oraz Dolinę Sani i Wisłoka. Jedziemy drogą polną przez las z góry, ostrożnie droga wąska.
25,45	Dalej las się kończy i widać z daleka szkołę.
25,70	Dojeżdżamy do drogi asfaltowej. Przed nami szkoła. Po prawej stronie drogi mleczarnia z 1938 roku. Skręcamy w lewo.
26,02	Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg. Po lewej stronie drogi sklepy i Urząd Gminy.
28,12	Jedziemy dalej na wprost i dojeżdżamy do Zalewu Czyste, gdzie kończymy naszą wycieczkę rowerową.

Grodzisko Miasteczko - dokument z 1473r. potwierdza lokację Grodziska na prawie niemieckim. W 1530r. właścicielem Grodziska zostaje hetman Jan Tarnowski, a od 1569r. wojewoda sandomierski Jan Kostka. Pod koniec XVI w. nowym właścicielem zostaje wojewoda wołyński ks. Konstanty Wasal Ostrogski. Od 1619r. Grodzisko przechodzi w ręce wojewody ruskiego Stanisława Lubomirskiego i pozostaje w tej rodzinie do II poł. XVIII wieku.

Na przełomie XVII i XVIII wieku prężnie rozwijało się rzemiosło, dlatego Grodzisko otrzymało w 1613r. od króla Zygmunta III Wazy, przywilej odbywania dwóch targów rocznie. Książę Jerzy Sebastian Lubomirski w 1664r. zatwierdził statut cechu tkackiego, a król Jan III Sobieski w 1685r. nadał statut cechowi szewskiemu. Maciej Borzęcki właściciel Grodziska wybudował „jatkę”, w której rzemieślnicy sprzedawali swoje wyroby.

Prawną konsekwencją tego procesu było podniesienie Grodziska do roli Miasteczka w 1740r. przez Teodora Lubomirskiego.

Wiek XVIII kończy magnacką historię Grodziska, w miejsce administratora pojawia się właściciel jest nim Józef Kellerman – właściciel Tryńczy i Kańczugi.

W I poł. XIX w. księgi parafialne odnotowują 50 nowych nazwisk szlacheckich. Są to dziedzice, dzierżawcy, służba dworska a nawet mieszczenie. Szlachta piastowała urząd mandatariusza, czyli sędziego dominialnego, do dzisiaj istnieje jeden z dwóch murowanych budynków będących siedzibą mandatariusza.

Miasteczko odegra szczególną rolę w życiu społeczno – kulturalnym całego Grodziska. Tutaj powstanie pierwsza szkoła (1885r.), Towarzystwo Spożywcze i pierwszy sklep katolicki (1890r.), zamieszka lekarz okręgowy – Bolesław Tryniecki (1898r.). tutaj spotka się ze swoimi zwolennikami ks. Stanisław Stojalowski i założą Stronnictwo Ludowe. W 1904r. powstało Towarzystwo Szkoły Ludowej. W 1910r. powstał zespół orkiestry dętej, chór, teatr i drużyna bartoszowa (1914r.).

Znaczący wkład w rozwój ekonomiczny Miasteczka wniosła mniejszość żydowska, która w II poł. XVIII w. liczyła ok. 300 osób, a na przełomie XIX/XX w. liczba ta wzrosła do 1200. Było to drugie po Leżajsku skupisko Żydów w tym regionie.

Po I wojnie światowej w związku z reformą administracyjną Miasteczko straciło status miasta. Nazwa zwyczajowa części wsi Grodzisko Dolne tzw. Miasteczko nadal funkcjonuje.